

Sygn. akt IV CSK 302/14

POSTANOWIENIE

Dnia 25 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa R. S.
przeciwko P. K. i Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu w S.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 25 lutego 2015 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od postanowienia Sądu Apelacyjnego
z dnia 4 grudnia 2013 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie oraz postanowienie Sądu
Okręgowego w O. z dnia 17 września 2013 r., sygn. akt [...] i
przekazuje sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w O.,
pozostawia temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód R. S. pozwem wniesionym w dniu 24 czerwca 2013 r. wniósł o zasądzenie od pozwanych komornika – P. K. i Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w S. solidarnie kwoty 1.500.000 zł tytułem naprawienia szkody powstałej wskutek przeprowadzenia bezprawnych czynności egzekucyjnych.

Sąd Okręgowy w O. postanowieniem z dnia 17 września 2013 r. odrzucił pozew uznając, że zachodzi powaga rzeczy osądzonej (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.). Sąd Apelacyjny, podzielając podstawę faktyczną i prawną tego rozstrzygnięcia, postanowieniem z dnia 4 grudnia 2013 r. oddalił zażalenie powoda.

Ustalono, że na wniosek kilku wierzycieli w latach 2003-2005 wobec powoda, będącego dłużnikiem, toczyła się egzekucja świadczeń pieniężnych, przy czym sposób jej prowadzenia obejmował m.in. egzekucję z kilku nieruchomości. Czynności egzekucyjne podejmował Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w S. – P. K. Licytacje nieruchomości dłużnika przeprowadzono w dniu 16 maja 2005 r. R. S. wniósł już uprzednio powództwo przeciwko komornikowi, Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu w S. i rzeczoznawcy majątkowemu, który w 2004 r. sporządził operat niezbędny dla opisu i oszacowania jednego ze składników majątku dłużnika, tj. zabudowanej nieruchomości, położonej w miejscowości C., gmina Ś., dla której była prowadzona księga wieczysta Kw nr [...], o zapłatę kwoty 400.000 zł tytułem odszkodowania, obejmującego różnicę wartości tej nieruchomości powstałą w wyniku dokonania z naruszeniem prawa oznaczonych czynności egzekucyjnych. Powództwo to zostało oddalone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w O. z dnia 16 maja 2008 r., sygn. akt ... 380/06. Sąd uznał wówczas, że nie wykazano, iż komornik działał lub zaniechał działania w sposób niezgodny z prawem, gdyż opierał się na opinii rzeczoznawcy, oraz nie udowodniono wystąpienia szkody wobec wątpliwości, czy w wypadku wyższego oszacowania nieruchomości, doszłoby do jej sprzedaży za cenę wskazaną przez powoda. W dacie rozpoznawania tamtej sprawy rzeczoznawca W. S. wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 20 lutego 2007 r. był uznany za winnego przestępstwa z art. 271 § 1 k.k. polegającego na tym, że jako biegły sądowy, działając na zlecenie komornika w sprawie egzekucyjnej ...117/04, poświadczył nieprawdę w sporządzonym opisie i operacie szacunkowym poprzez zaniżenie

powierzchni użytkowej oraz cech budynku mieszkalnego i inwentarskiego, pominięcie części zabudowań ogrodzenia, czym spowodował znaczne zaniżenie na potrzeby licytacji wartości nieruchomości, objętej księgą wieczysta Kw nr [...], i działał na szkodę R. S. i K. S.

Sądy przyjęły, że w obu sprawach cywilnych powód dochodził naprawienia szkody, jakiej doznał wskutek nieprawidłowych czynności komornika, powodujących zaniżenie wartości nieruchomości sprzedanej w trybie licytacyjnym, wywodząc ją z tego samego zdarzenia oraz z tej samej podstawy prawnej, tj. art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (tekst jedn. Dz.U. 2011, Nr 231, poz.1376 ze zm.). Uznały, że dopóki prawomocny wyrok z dnia 16 maja 2008 r. nie zostanie wzruszony w drodze nadzwyczajnych środków zaskarżenia dopóty sądy związane są zapadłym rozstrzygnięciem, przesądzającym kwestię odpowiedzialności pozwanego komornika na niekorzyść powoda. Przyjęły, że zachodzi tożsamość przedmiotu sporu mimo innej wysokości żądania, gdyż decyduje o tym już rodzajowo określone żądanie poddane pod osąd. Za spełnione uznały także dalsze przesłanki powagi rzeczy osądzonej dotyczące zgodności podmiotów, podstawy faktycznej i prawnej. Sąd uznał za nie mającą żadnego znaczenia z punktu widzenia cywilnoprawnej możliwości wytoczenia ponownego procesu okoliczność, że po wydaniu poprzedniego rozstrzygnięcia zapadł kolejny wyrok w sprawie karnej, tym razem przeciwko P. K., którego prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w N. z dnia 22 czerwca 2012 r., sygn. akt ... 98/12, uznano winnym przestępstwa z art. 233 § 1 k.k. polegającego na tym, że jako komornik, dokonując w postępowaniu egzekucyjnym czynności opisu i oszacowania, wbrew ciążącym na nim obowiązkom i wiedząc o nieprawidłowościach operatu szacunkowego biegłego sporządził na jego podstawie protokół opisu i oszacowania nieruchomości, godząc się z tym, że nie będzie on zawierał właściwych danych, a wskazana suma może nie odpowiadać rzeczywistej wartości nieruchomości, przez co działał na szkodę R. S., K. S. i interesu publicznego. Zauważył ponadto, że przyczyną oddalenia powództwa w poprzedniej sprawie było nie tylko stwierdzenie, że czynności komornika były zgodne z prawem, ale i nie udowodnienie wysokości szkody, zatem nawet gdyby przyjąć obecnie za wyrokiem skazującym, że działania pozwanego naruszały prawo, to i tak nie

miałoby to znaczenia dla rozstrzygnięcia wobec uprzedniego ustalenia Sądu dotyczącego braku szkody. Jako podstawę orzeczenia wskazano art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

Postanowienie Sądu Okręgowego w O. zostało zaskarżone przez powoda skargą kasacyjną. Skarga, oparta na podstawie art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., zarzuca naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 199 § 1 pkt 2 w zw. z art. 366 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, że sprawa, w której powód dochodzi naprawienia szkody wynikłej z czynu, którego przestępczy charakter został stwierdzony prawomocnym wyrokiem karnym, jest tożsama ze sprawą o naprawienie szkody wynikłej z tego samego zdarzenia, która została wcześniej rozstrzygnięta prawomocnym wyrokiem oddalającym powództwo, podczas gdy zakres dochodzonego odszkodowania jest inny i odnosi się do sprzedaży innych nieruchomości niż nieruchomość zabudowana, której sprzedaży dotyczyła sprawa zakończona wyrokiem Sądu Okręgowego w O. z dnia 16 maja 2008 r. sygn. akt ... 380/06, ponadto po wydaniu wyroku skazującego komornika inna jest podstawa jego odpowiedzialności; art. 11 k.p.c. poprzez uznanie, że pozew o naprawienie szkody wynikłej ze zdarzenia stanowiącego przestępstwo podlega odrzuceniu, jeżeli wcześniej sąd cywilny - oddalając powództwo - orzekł prawomocnie o żądaniu naprawienia szkody wynikłej z tego zdarzenia, podczas gdy taka wykładnia zamyka powodowi możliwość dochodzenia roszczeń o naprawienie szkody wynikłej z przestępstwa.

Skarb Państwa, zastąpiony przez Prokuratorię Generalną, wniósł o oddalenie skargi i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył:

Art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., odnoszący się do bezwzględnej negatywnej przesłanki procesowej polegającej na powadze rzeczy osądzonej, wskazuje na zależność rozpoznania sprawy z wcześniejszym, prawomocnym już orzeczeniem, a zatem powinien być interpretowany i stosowany w powiązaniu z art. 365 i 366 k.p.c., które regulują skutki prawomocności wyroku. Jednolicie przyjęto w orzecznictwie, że podstawowym celem wskazanych przepisów jest zapewnienie wyrokom prawomocnym formalnie cech niewzruszalności i stabilności,

podyktowanych uniemożliwieniem ich wzruszenia i zapewnieniem należytej ochrony prawnej zawartym w nich rozstrzygnięciom (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2014 r., V CSK 203/13, nie publ.). Zgodnie z art. 366 k.p.c. wyrok prawomocny ma przymiot powagi rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia i tylko pomiędzy tymi samymi stronami, zatem granice przedmiotowe powagi rzeczy osądzonej wyznacza przedmiot i podstawa faktyczna zapadłego rozstrzygnięcia (*ne bis in idem*). Wykładnia wskazanych przepisów nie wywołuje rozbieżności w judykaturze (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2003 r. III CZP 97/02, OSNC 2003, nr 12, poz. 160, z dnia 21 stycznia 2013 r., III CZP 67/13, Biul. SN 2013, nr 11, poz. 12, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1967 r., I CR 570/66, OSPiKA 1968, nr 7-8, poz. 158, z dnia 4 grudnia 1998 r., III CKN 56/98, Biul. SN 199, nr 4, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 1971 r., II CZ 59/71, OSNC 1971, nr 12, poz. 226, z dnia 21 grudnia 1999 r., III CKN 954/99, nie publ., z dnia 25 sierpnia 1998 r., I PKN 266/98, OSNP 1999, nr 17, poz. 554, z dnia 11 lutego 2011 r., I CSK 277/10, nie publ.).

Istota wyrokowania polega na umorzeniu dotychczasowego stosunku prawnego i oznaczeniu między stronami nowej normy indywidualno-konkretnej. Rzecz zatem w tym, że skoro prawomocny wyrok swą mocą powoduje, że nie jest możliwe dokonanie odmiennej oceny i odmienne osądzenie tego samego stosunku prawnego, w tych samych okolicznościach faktycznych i prawnych, między tymi samymi stronami to przesądzające znaczenie ma zakres wcześniejszego osądzenia. Z powagi rzeczy osądzonej, co do zasady, korzysta jedynie akt jurysdykcyjny objęty sentencją, ale w odniesieniu do większości rozstrzygnięć zapoznanie się z nią nie jest wystarczające. Dla ustalenia jej zakresu niezbędne jest wówczas dokonanie wykładni wyroku, a jeżeli i ona nie jest wystarczająca, odwołanie się do treści uzasadnienia, w jego braku zaś odtworzenie rozumowania sądu, który wydał rozstrzygnięcie na podstawie akt sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2006 r., II PK 163/05, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 71). W przedmiotowym wypadku treść wyroku wydanego w sprawie sygn. akt ... 380/06 umożliwia jedynie stwierdzenie, że zachodzi częściowa zbieżność podmiotowa stron obu procesów. Wykładnia sentencji orzeczenia także nie pozwala na

ustalenie jego zakresu przedmiotowego. Z tych względów niezbędne było odwołanie się do uzasadnienia orzeczenia w celu ustalenia jaki był przedmiot powództwa, determinujący podstawę faktyczną i prawną rozstrzygnięcia i poddanie ocenie jego zgodności (tożsamości) z rozpoznawaną sprawą. Trafnie wskazuje skarga kasacyjna, że ocena Sądu w tym przedmiocie jest uproszczona i pomija istotne różnice obu powództw. Uwadze Sądu uszło w szczególności, że w sprawie poprzednio osądzonej powód (dłużnik) dochodził jedynie wyrównania różnicy wartości zabudowanej nieruchomości, wynikającej z czynności komornika polegającej na sporządzeniu protokołu opisu i oszacowania zabudowanej nieruchomości Kw Nr [...] wyłącznie w oparciu o wadliwy operat rzeczoznawcy mimo błędów odnoszących się do opisu i wartości, zaniechaniu dokonania czynności sprawdzających rzeczywisty stan wskazanej nieruchomości, nienależytym wykonywaniu obowiązków w zakresie weryfikacji treści tego dokumentu, oznaczając szkodę kwotą 400.000 zł. W tym też tylko zakresie Sąd oddalił powództwo względem komornika i Skarbu Państwa wskazując na brak bezprawności tak oznaczonej czynności komornika, przesądzającą o braku jednej z przesłanek odpowiedzialności. W kolejnym pozwie powód wskazał natomiast, że „pozbawiono go ogromnego, sprzedanego za bezcen majątku”, a prawidłowe przeprowadzenie egzekucji umożliwiłoby zaspokojenie wierzycieli już z jego części, w tym z ruchomości oraz ewentualnie z jednej prawidłowo oszacowanej zabudowanej nieruchomości. W ramach podstawy faktycznej powództwa powoływał zdarzenia polegające na nadużyciu uprawnień przez komornika poprzez zajęcie, a następnie sprzedaż wszystkich nieruchomości dłużnika, w tym także gruntów rolnych o powierzchni ok. 30 ha, podnosząc, że część tych działań miała charakter przestępczy, co potwierdził wydany wyrok skazujący. Twierdził przy tym, że te działania i zaniechania komornika były źródłem szkody majątkowej oznaczonej kwotą 1.5000.000 zł. Z tych względów, mimo częściowego pokrywania się okoliczności faktycznych, nie zachodzi również pełna identyczność zdarzeń kwalifikowanych jako źródło szkód, jakich wyrównania powód dochodził w obu postępowaniach. Trafnie zatem wskazuje skarga na wadliwość oceny Sądu odnoszącej się do tożsamości powództwa dochodzonego w obecnym postępowaniu z przedmiotowym zakresem prawomocnego wyroku.

Odnosząc się do zagadnienia tożsamości podstawy prawnej wskazać należy, że obowiązkiem komornika jest zapewnienie w postępowaniu egzekucyjnym ochrony praw zarówno wierzyciela jak i dłużnika. Przymusowe wykonywanie tytułów egzekucyjnych musi mieć miejsce w granicach wyznaczonych prawem, a te nie tylko nakazują zachowanie należytej staranności, ale i zakazują podejmowania czynności egzekucyjnych wykraczających ponad konieczność zaspokojenia dłużnika („nadegzekucji”). Badana powinna być przy tym nie tylko poprawna formalność, czyli legalność, ale również prawidłowość i celowość podejmowania czynności o charakterze orzeczniczym i wykonawczym, zmierzających do wywołania skutku prawnego w postępowaniu egzekucyjnym z tym tylko ograniczeniem, że ustawowa przesłanka „niezgodności z prawem” powinna być rozumiana obiektywnie, jako zaprzeczenie zachowania uwzględniającego nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej stanowiącej źródło prawa w rozumieniu art. 87 Konstytucji (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 września 2003 r., SK 20/02, OTK ZU 2003, nr 7, poz. 76). W omawianym pojęciu mieści się także uchybienie oznaczonej w art. 799 k.p.c. zasadzie postępowania egzekucyjnego, nakazującej zachowanie współmierności sposobów egzekucji do jej celu, mającej zapobiegać szykanowaniu dłużnika i nadużywaniu egzekucji przez wierzyciela (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2005 r., II CK 634/04, nie publ.). Konsekwentnie, aczkolwiek w obu sprawach zachodziłaby zbieżność podstaw prawnych ewentualnej odpowiedzialności komornika oraz Skarbu Państwa, szczegółowo omówiona w dalszej części uzasadnienia, nie można przyjąć aby i ona stanowiła element pozwalający na przyjęcie stanu powagi rzeczy osądzonej.

W tym stanie rzeczy uznać należy, że Sąd Apelacyjny naruszył przez niewłaściwe zastosowanie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., w stopniu uzasadniającym wydanie wyroku kasatoryjnego.

Zauważyć ponadto trzeba, że w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 maja 2008 r. Sąd wskazał, że przyczyną oddalenia powództwa przeciwko biegłemu jest niewykazanie szkody. Jednocześnie stwierdził „na marginesie, że powyższa konstatacja wyklucza również odpowiedzialność pozostałych pozwanych, nawet gdyby z jakichś przyczyn uznać, że po stronie tego pierwszego doszło do

niezgodnego z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu czynności opisu i oszacowania”. Stanowisko to, w zakresie odnoszącym się do tych osób, z oczywistych względów, nie jest objęte powagą rzeczy osądzonej.

Chybione jest natomiast powołanie naruszenia art. 11 k.p.c., jako samodzielnej podstawy kasacyjnej, oparte na twierdzeniu, że prejudycjalny charakter wyroku wydanego w sprawie karnej, oznacza związanie nim sądu w każdej sytuacji, bez względu na to czy poprzedza on wydanie wyroku w sprawie cywilnej, czy jest późniejszy. W tym drugim wypadku, zdaniem skarżącego, wyrok skazujący wyznaczać ma nową podstawę prawną żądania i odpowiednio potencjalnego rozstrzygnięcia, gdyż wcześniejsze wadliwe ustalenie sądu dotyczące braku bezprawności działania komornika nie może wyłączyć dochodzenia roszczeń wynikających z przestępstwa. Stanowisko powyższe jest wynikiem znaczącego uproszczenia i nie zasługuje na akceptację. Reżim odpowiedzialności cywilnej komorników w przeszłości budził istotne wątpliwości, między innymi uwagi na różnice treści przepisów, ich niekonsekwentne zmiany i konieczność wyznaczenia relacji pomiędzy odpowiedzialnością tego organu egzekucyjnego a Skarbu Państwa, a to wobec regulacji art. 769 k.p.c. (derogowanego wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 stycznia 2004 r., SK 26/03, jako niezgodnego z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP- z dniem 27 stycznia 2004 r.) art. 23 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz. U. 2011 r., Nr 231, poz. 1376, ze zm., dalej jako: u.k.s.e.) w brzmieniu obowiązującym przed i po zmianie dokonanej z dniem 13 listopada 2004 r. (ustawa z dnia 24 września 2004 r., Dz. U. Nr 236, poz. 2356), art. 417 k.c. w brzmieniu obowiązującym przed i po zmianie dokonanej z dniem 1 września 2004 r. (ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 162, poz. 1692 ze zm.). Istotne były także zagadnienia intertemporalne. Ostatecznie ukształtował się, jednoznacznie zaakceptowany w judykaturze pogląd, że deliktowa odpowiedzialność komornika, oparta na art. 23 u.k.s.e. w rozumieniu zgodnym z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2004 r., III CZP 54/04 (OSNC 2005, nr 10, poz. 168) oraz deliktowa odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez komornika, oparta na art. 417 k.c. w brzmieniu sprzed dnia 1 września

2004 r. i w rozumieniu zgodnym z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 grudnia 2001 r., SK 18/00, mimo uchylenia art. 769 k.p.c., uzasadniają przyjęcie - na podstawie art. 441 § 1 k.c. - solidarnej odpowiedzialności Skarbu Państwa i komornika za szkody wyrządzone w toku egzekucji przed dniem 1 września 2004 r. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2004 r., III CZP 54/04, OSNC 2005, nr 10, poz. 168). Od dnia 13 listopada 2004 r. samodzielną podstawę deliktowej odpowiedzialności komornika i Skarbu Państwa, stanowi natomiast art. 23 u.k.s.e. w nowym brzmieniu. Reżim cywilno-prawnej odpowiedzialności komornika za niezgodne z prawem działania i zaniechania w zakresie działalności władczej w postępowaniu egzekucyjnym jest podporządkowany, z uwagi na jego status organu władzy w znaczeniu funkcjonalnym, ogólnej regule przewidzianej w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP. Odpowiedzialność odszkodowawcza komornika uregulowana w art. 23 u.k.s.e. jest zatem odpowiedzialnością deliktową, której przesłanką jest jego działanie lub zaniechanie niezgodne z prawem, bez względu na zawinienie (por. cyt. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2004 r., oraz m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2005 r., II CK 634/04, z dnia 6 kwietnia 2006 r., IV CSK 6/06, z dnia 16 marca 2007 r., III CSK 381/06, OSNC 2008, nr 2, poz. 28, z 27 marca 2008 r., III CSK 376/07, z dnia 10 lutego 2010 r., V CSK 279/09). Tak rozumiany przepis art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, w brzmieniu obowiązującym do dnia 12 listopada 2004 r., został uznany za zgodny z Konstytucją wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2009 r., SK 34/07 (OTK-A 2009, nr 2, poz. 10). Nie można nie zauważyć, że zwiększenie zakresu odpowiedzialności komornika wynika również z uchylenia art. 769 § 1 k.p.c., który wyłączał ją w wypadku, gdy poszkodowany mógł w toku postępowania egzekucyjnego zapobiec szkodzie za pomocą środków przewidzianych w kodeksie. W związku z tym, że art. 23 u.k.s.e. nie reguluje samodzielnie wszystkich przesłanek odpowiedzialności komornika w odpowiednim zakresie mają do niej zastosowanie również przepisy kodeksu cywilnego.

Wypracowana w orzecznictwie i piśmiennictwie wskazana nowa zasada odpowiedzialności, określana jako zasada niezgodności z prawem (bezprawności),

stanowi zaostrenie odpowiedzialności w porównaniu z zasadą winy (nakazującą udowodnienie zawinienia i dopuszczającą odwoływanie się do okoliczności ekskulpujących), zasadą ryzyka (dotyczącą w oznaczonych okolicznościach odpowiedzialności za skutek, niezależną od winy, dopuszczającą odwoływanie się do okoliczności egzoneracyjnych), zasadą słuszności (wymagającą wykazania szczególnych przesłanek) czy zasadą gwarancyjną (wyjątkową, nie dopuszczającą możliwości wyłączenia). Dla jej powstania wystarczające jest wykazanie obiektywnie negatywnego działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej. Gwarancyjny charakter odnosi się do wszystkich czynności rodzących odpowiedzialność za niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej, a tak kwalifikowany jest status komornika w postępowaniu egzekucyjnym (por. uzasadnienie cyt. wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2009 r.). Mechanizm, nakładający obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych w oderwaniu od przesłanki winy komornika, wyłącza zatem równoległe odwoływanie się do przepisów kodeksu cywilnego dotyczących odpowiedzialności na zasadzie winy, nawet jeżeli zostałaby ona potwierdzona prawomocnym wyrokiem skazującym wydanym w sprawie karnej. Wskazać w tym miejscu należy na stanowisko Trybunału Konstytucyjnego zawarte w wyroku z dnia 4 grudnia 2001 r., SK 18/00 (OTK ZU nr 8/2001, poz. 256), który wręcz stwierdził, że art. 77 ust. 1 Konstytucji RP zabrania wprowadzenia dodatkowej przesłanki odpowiedzialności władzy publicznej w postaci winy.

Pojęcie „przy wykonywaniu czynności”, zawarte w art. 23 ust. 1 u.k.s.e. obejmuje wszystkie, przewidziane w art. 2 u.k.s.e., działania i zaniechania o charakterze władczym zmierzające do realizacji celu egzekucji i brak podstaw do ograniczenia ich do tych, które nie miały charakteru przestępczego. Odstępstwo takie dotyczyć mogłoby jedynie czynności dokonywanych „przy okazji” czynności egzekucyjnych. Okoliczność, że szkoda wynika z przestępstwa jest zatem relewantna jedynie o odniesieniu do terminu przedawnienia (art. 442 k.c., uchylony z dniem 10 sierpnia 2007 r. ustawą z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, Dz. U. Nr 80, poz. 538, następnie art. 442¹ § 2 k.c.).

Skazujący wyrok karny stanowi prejudykat w postępowaniu cywilnym. Związanie sądu wynikające z art. 11 k.p.c. dotyczy okoliczności objętych jego

sentencją, tj. znamion przestępstwa, okoliczności jego popełnienia, a niekiedy także wysokości szkody. Niemniej, z przyczyn wskazanych wyżej, skazanie nie może być uznane za zdarzenie, będące samodzielną, podstawą faktyczną i prawną powództwa o naprawienie szkody. Nie może być bowiem traktowane, wbrew twierdzeniom skargi kasacyjnej jako nowa, zewnętrzna przyczyna szkody (*nova causa interveniens*), która zmieniając związek przyczynowy pomiędzy określonym działaniem/zaniechaniem a szkodą, powoduje wyłączenie odpowiedzialności za przyczynę wcześniej istniejącą i umożliwia samodzielne dochodzenie roszczeń odszkodowawczych w oparciu o taki nowy związek przyczynowy. Niezrozumiałe jest natomiast odwoływanie się przez skarżącego do przyczyny rezerwowej szkody (*causa superveniens*), która dotyczy innych zdarzeń lub stanów rzeczy, zawsze następczych względem dotychczasowej przyczyny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2010 r., V CSK 272/09, nie publ.). W żadnym razie nie może być z nią zrównany fakt późniejszego wydania wyroku karnego dotyczącego czynu, wskazanego już uprzednio jako źródło szkody.

Z tych względów Sąd Najwyższy wobec zasadności jednej z podstaw kasacyjnych i nierozpoznania istoty sprawy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego postanowiono w oparciu o art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.